

1. Васильева О., Сучасна індустрія словоблудства // Коментарі. – № 36. – 20.09.2013. – С. 30.
2. Твіпломатія. – 2013. – <http://uk.wikipedia.org/wiki/Твіпломатія>.
3. @Laurent Fabius. – <https://twitter.com/LaurentFabius>.
4. Burson-Marsteller. – <http://en.wikipedia.org/wiki/Burson-Marsteller>.
5. Twiplomacy. – <http://twiplomacy.com/info/europe/france>.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2013.

Пономаренко А. В., докторант, доц., к. філол. н.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

**ЭТНОСПЕЦИФИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ВИРТУАЛЬНОГО
ДИПЛОМАТИЧЕСКОГО ДИСКУРСА ФРАНЦИИ (на материале
твитов Л.Фабюса за январь-июнь 2013 года)**

В статье описаны характерные черты и национальные особенности французской твипломатии – виртуальной формы дипломатического дискурса.

Ключевые слова: дипломатический дискурс, виртуальная коммуникация, дипломатия, твипломат, твипломатия, идиостиль твитирования, твит.

Ponomarenko O.V., Doctoral student, Cand.Phil.Sci, Associate Professor,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

**ETHNOSPECIFICS OF THE VIRTUAL DIPLOMATIC DISCOURSE
OF FRANCE (on the material of L.Fabius' tweets posted in January-
June, 2013)**

The article describes main traits, characteristics and national peculiarities of the French Twiplomacy which is a virtual form of the diplomatic discourse.

Keywords: diplomatic discourse, virtual communication, diplomacy, twiplomat, twiplomacy, twittering idiostyle, tweet.

УДК 81'372

Попова Н.М., к.філол.н., доц.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

**СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ КОГНІТИВНИХ МЕТАФОР
У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ ІСПАНІЇ**

Статтю присвячено вивченню структури та функцій когнітивних метафор у мовній картині світу Іспанії, визначено їхню роль в описі

національно-специфічних концептів, особливостей менталітету нації, її світобачення та способів емоційного переживання подій. Проаналізовано прості та складні метафори, які репрезентують у мовній картині світу національно-етнічні особливості іспанської концептосфери.

Ключові слова: *концептуальна метафора, концептосфера, мовна картина світу.*

Вивчення концептуальної метафори стало невід'ємною частиною досліджень у сфері когнітивної лінгвістики. Більша частина таких досліджень базується на теорії концептуальної метафори, розробленої Дж. Лакоффом і М. Джонсоном у відомій праці «*Metaphors we live by*», опублікованій у 1980 році. Завдяки значній кількості досліджень вітчизняних та зарубіжних учених (Н. Д. Арутюнова, М. Блек, В. Г. Гак, А. Данто, Д. Купер, Е. Маккормак, В. М. Телія, М. Хайдеггер та ін.) дана теорія значно поглибилася й розширилася. Зважаючи на кардинальне переосмислення й переорієнтацію досліджень у напрямку когнітивної лінгвістики (З. Д. Попова, Й. І. Стернін, М. М. Болдирев, В. А. Маслова О. М. Кагановська та ін.), виникла необхідність пояснити співвіднесення людського мислення, безпосередньо пов'язаного з емоційними та психологічними характеристиками особистості, із мовними структурами. Саме метафоричність мислення дозволяє співставити зовсім нетотожні поняття [Уілрайт 1996, с. 143], і тому метафора стала незамінним засобом втілення й розкриття сутності речей і почуттів у мовній картині світу. Окрім того, когнітивна метафора дозволяє як ніщо інше ґрунтовно дослідити та репрезентувати національно-психологічні, емоційні особливості різних народів, зокрема іспанського. Як відомо, мовна репрезентація концептів є значно вужчою, ніж сам концепт, що вербалізується в мові за допомогою різних мовних одиниць, зокрема, метафори.

Необхідність кращого розуміння взаємодії процесів мислення та мовної системи, яка репрезентує концепти або їхні окремі характеристики через мовні одиниці, визначає **актуальність** даного дослідження. Його **наукова новизна** полягає у вивченні структури та функцій іспанських когнітивних метафор, які допомагають відобразити національно-специфічні концепти іспанців, тим самим, краще зрозуміти особливості мислення, світосприйняття та світовідчуття цього народу.

Мета дослідження полягає у вивченні структури та функцій метафори як засобу відтворення психологічних та емоційних

концептів, властивих іспанській нації, що зумовлює необхідність визначення емотивних слів з відповідною семантикою та аналізу їхньої відповідності метафоричним перенесенням, що використовуються носіями іспанської мови.

Завдяки працям В. І. Шаховського про етимологію емотивного коду, що з'явилися наприкінці ХХ століття [Шаховский 1987, с. 25], лінгвісти змогли поглянути на давно відомі мовні явища новим поглядом, а саме, виявити наскільки прямо й точно мова відображає людські почуття. Ерл Маккормак визначає метафору як пізнавальний процес [Маккормак 1993, с. 86]; тож шляхом вивчення потенціалу мовних знаків можна відтворити частину концептуального поля національних реалій.

Існує значна кількість мовних висловів, у яких лексика з певним семантичним значенням використовується на позначення зовсім нетотожних на перший погляд реалій. Наприклад, *tiempo* часто використовується іспанцями в таких словосполученнях, як *gustar el tiempo, malgustar el tiempo, invertir una hora en el proyecto, préstame cinco minutos de atención, ahorrar tiempo, robar tiempo* тощо. Зазвичай наведені дієслова сполучаються із іменником *dinero*. Використання таких словосполучень стало можливим завдяки існуванню в мовній картині світу іспанців концептуальної метафори *el tiempo es dinero*, тобто завдяки ментальному сприйняттю *часу* як *грошей*. В іспанській мовній картині світу існує багато подібних прикладів, наприклад висловлювання на зразок *esta relación no lleva a ningún sitio, su matrimonio naufragó tras un mes de convivencia, estas relaciones están en un callejón sin salida* мотивуються існуванням у національній мовній картині світу концептуальної метафори *el amor es un viaje*; за висловлюваннями *no lo veo claro, es un argumento transparente, ya lo veo* стоїть концептуальна метафора *entender es ver*.

Деякі метафори в мовній картині світу Іспанії мають досить складну структуру, кожна частина якої характеризується відмінною семантикою. Наприклад, завдяки поєднанню концептів *amor* і *viaje*, або *siacusión* і *guerra*, як у метафорі *la discusión es una guerra*, яка мотивується як *defender su posición en el debate capa y espada*, в іспанській концептосфері розширюються міжконцептуальні зв'язки, на основі яких утворюються складні метафори. Таким чином, концептуальні метафори можна поділити на прості і складні завдяки більшій чи меншій віддаленості концептів, що поєднуються.

Так, іспанські вчені Іранде Ібарретхе-Антуньяно і Хав'єр Валенсуела використовують термін *metáforas primarias* на позначення метафор, у яких назви фізичних ознаки та відчуттів вживаються на позначення абстрактного й суб'єктивного [Ібарретхе-Антуньяно, Валенсуела 2010, с. 21]. *Calor* у метафоричному значенні є складовою концепту *afecto: una cálida bienvenida, una fría recepción* характеризують привітне або непривітне ставлення. *Importancia* визначається такою фізичною характеристикою, як *tamaño: un gran día* – важливий день, *una pequeñez* – дрібниця, неважлива подія. *Felicidad* у концептуальному просторі іспанців займає верхню позицію (*arriba*) стосовно *tristeza*, яка знаходиться внизу (*abajo*) у фізичному просторі, завдяки чому й з'явилися висловлювання на зразок: *estar en el séptimo cielo, levanta ese ánimo, caer en la depresión, estar hundido*. Наведені вище приклади свідчать про те, що метафорична структура формується як «в ширину», так і «в глибину»: з одного боку концепти поєднуються завдяки здатності людської свідомості до метафоричних перенесень, а з іншого боку, концептуальні ознаки концептів накладаються одна на одну, формуючи якісно нове утворення завдяки поєднанню свідомістю кількох метафоричних перенесень.

Оскільки проміжним етапом матеріалізації думки є зосередження, когнітивні метафори, які згодом стають невід'ємним складовою мовної картини світу певного народу, частіше за все зароджуються у вигаданому дискурсі, тобто в художніх творах, і дозволяють висловити те, чого не можна висловити за допомогою існуючих у мові лексем. Використання метафори переносить людину із площини реального світу у вигаданий для того, щоб висловити думки стосовно реальності. Абстрактний перехід до уявної площини завжди соціально зумовлений внутрішньою національною свідомістю народу. Як і лінгвокультурні концепти, у межах національної мовної картини світу метафора розуміється усіма членами даного суспільства. Вона не завжди відображається або сприймається в площині реального світу, але завжди присутня в уявній площині. Метафоричність не можна обмежити мовою, оскільки вона виникає на основі безпосереднього досвіду людей. Тож, когнітивна метафора, що є всеохопним принципом мислення і мови, стає невід'ємною складовою лінгвокультурних концептів, зокрема національно-маркованих, без глибокого розуміння яких неможливе розуміння національних психологічних, емоційних, ідеологічних характеристик представників цієї нації.

Когнітивна метафора є складовою мовної картини світу і, водночас, способом мислення. Пронизуючи буденне життя, когнітивна метафора проявляється не тільки в мові, але й у діях. Вона відображає специфічні характеристики життя суспільства, створює образ, даючи можливість усвідомити його лише за умови наявності спільного когнітивного простору. Якщо в мові метафора є своєрідною одиницею комунікації між функціональними підсистемами, такими як мистецтво, наука, політика тощо, то у свідомості народу вона є виразником його унікальності й автентичності.

Досліджуючи національно-марковані концепти, ми обираємо ті з них, які мають широкі асоціативні зв'язки, слугують базою для численних когнітивних метафор, що виникають на їхній основі. Адже ця характеристика свідчить про їхню важливість і специфічність у концептуальній та мовній картинах світу іспанців.

Так, у іспанській мові існує велика кількість фізичних, матеріальних та тілесних метафор, що передають почуття, відчуття, прив'язаності, емоції, розумові здібності: *ceguera* (розумова нездатність сприймати або зрозуміти що-небудь), *corazón duro*, *alimento espiritual*, *dolor moral*, *bálsamo* (те, що полегшує біль), *diarrea mental* (плутанина), *dulzura*, *visceral* (глибоке почуття), *gimnasia mental*, *levantar ampollas* (викликати обурення), *heridas morales*, *estigma* (безчестя), *nauseabundo* (нецікавий), *purgar*, *irritación*, *denigración* (на позначення наклепу), *romper el corazón*, *sentimiento que devora* (всеохоплююче почуття), *escocer* (відчувати душевні муки), *sinsabores*, *tener gusto* (мати відчуття стилю), *tener oído* (здатність до музики), *tener olfato/ vista* (відчувати, як варто поступити), *tener tacto* (бути дипломатичним), *tragar* (прийняти що-небудь небажане).

Як і в багатьох інших народів частини тіла в мовній картині світу іспанців асоціюються з певними поняттями: рот – зі здатністю породжувати звуки (*callar la boca*, *cerrar la boca*, *de boca en boca*, *no decir esta boca es mía*, *poner en boca*, *quitar de la boca*, *tapar la boca*); язик – зі здатністю говорити (*darle a la lengua*, *irse de la lengua*, *tener algo en la punta de la lengua*, *tirar de la lengua*); рука – є символом сили (*a brazo partido*) і братнього ставлення (*con los brazos abiertos*); голова – символом розуму (*no caber en la cabeza*, *calentar la cabeza*, *perder la cabeza*, *subirse a la cabeza*, *tener cabeza*, *tener la cabeza en su sitio*); серце – символом любові (*tener corazón*, *corazonada*, *cordial*, *cordialidad*, *discordia*).

Проте в іспанській мовній картині світу існують власні, національно-специфічні асоціації. У деяких випадках мова зберегла втрачені асоціації іспанців. Свідченням того, що серце в давніх віруваннях іспанців було осередком розуму і здорового глузду, є існування таких лексем, як *acordar*, *acorde*, *acuerdo*, *concordia*, *discordante*, *discordia* (що походять від латинського слова *cor* – «corazón»). Свідченнями того, що в іспанській культурі – це ще й орган пам'яті, є слова *acordarse* і *recordar*. Лексема *recordar* буквально означає «знову мати в серці». Коріння цього значення лежить у віруванні в те, що серце є життєвим центром, який забезпечує циркуляцію крові по всьому організму, а отже, воно є центром не лише емоційних переживань, але й розумових функцій.

Концепт *vegetación* в іспанській мові частіше за все вербалізується за допомогою лексеми *flor* та її гіпонімів, що визначають естетичні, геронтологічні характеристики метафор, у яких рослини персоніфікуються. Одним із центральних образів є *rosa*, яка символізує красу, кохання, поезію, а також їхній тісний взаємозв'язок зі стражданнями, що втілюється в мові лексемою *espina*. Такий етнокультурний символ, як оливкова гілка, в Іспанії вказує на таверну, місце, де можна відпочити, поїсти та розважитися.

Яскраво виражену національну специфіку мають концепти, що репрезентують культурні феномени, відсутні в культурі інших суспільств. Так, метафорична репрезентація концепту *corrida* частіше за все визначається завдяки об'єктивізації парадигми, що включає учасників даного дійства. Серед них можна виділити військові (*poner en cuernos*, *en los cuernos del toro*), релігійно-міфологічні (*cuerno de la abundancia*, *mandar al cuerno*), професійні (*agarrar el toro por los cuernos*, *ver los toros desde la barrera*), емоційно-оцінні (*¡Vete al cuerno!* *¡Y un cuerno!*), зооморфні (*toro corrido*), соціально-побутові метафори (*poner los cuernos a uno*, *irse al cuerno*, *clavarle una banderilla*), що відображають національно-культурну специфіку [Пантелєєва 2007, с. 8].

Отже, прості та складні когнітивні метафори здатні надзвичайно глибоко відображати психологічні, емоційні концепти людської свідомості. Вони репрезентують невід'ємні складові національної концептосфери, утворюючи нові експліцитні значення. Оскільки метафору можна розглядати як самостійне когнітивне явище, **перспективи** дослідження полягають у

детальному аналізі її ролі в розвитку лінгвокультурних концептів у національній мовній картині світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. *Пантелеева О. О.* Этнокультурная специфика доминантных концептов, вербализованных в художественной картине мира Висенте Бласко Ибаньеса : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.05 “Романские языки” / Олеся Олеговна Пантелеева ; Воронеж. гос. ун-т. – Воронеж, 2007. – 18 с.
2. *Уилрайт Ф.* Метафора и реальность. – М. : Лабиринт, 1996. – 203 с.
3. *Шаховский В. И.* Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка / Виктор Иванович Шаховский. – Воронеж : Изд-во Воронеж. гос. ун-та, 1987. – 208 с.
4. *Ibarretxe-Antuñano I., Valenzuela J.* *Linguística cognitiva* / Iraide Ibarretxe-Antuñano, Javier Valenzuela. – Barcelona : Anthropos, 2010. – 32 p.
5. *MacCormac E. A.* *Cognitive theory of Metaphor* / Earl MacCormac. – Cambridge, 1993. – 107 p.
6. *Corpus de referencia de español actual* [Електронний ресурс] : <http://www.rae.es>

Стаття надійшла до редакції 17.10.13.

Попова Н., к.філол.н., доц.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

СТРУКТУРА И ФУНКЦИИ КОГНИТИВНЫХ МЕТАФОР В ИСПАНОЯЗЫЧНОЙ КАРТИНЕ МИРА

Статья посвящена изучению структуры и функций когнитивных метафор в языковой картине мира Испании, определению их роли в описании национально-специфических концептов, особенностей менталитета нации, ее мировоззрения, психологии и способов эмоционального переживания событий. Проанализированы простые и сложные метафоры, которые отображают в языковой картине мира национально-этнические особенности испанской концептосферы.

Ключевые слова: *концептуальная метафора, концептосфера, языковая картина мира.*

Popova N., Cand.Phil.Sci, Associate Professor,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

STRUCTURE AND FUNCTIONS OF COGNITIVE METAPHORS IN THE SPANISH LANGUAGE VIEW OF THE WORLD

The article is devoted to the study of the structure and functions of cognitive metaphors in the Spanish language view of the world, to the definition of their role in the description of nationally-specific concepts, characteristics of national mentality, ideology, psychology and emotional experiences. A special attention is paid to the analysis of both simple and complex metaphors, reflecting national and ethnic characteristics of Spanish conceptual sphere in the language view of the world.

Keywords: *conceptual metaphor, conceptual sphere, language view of the world.*

УДК 81'42; 32.019.5

Приходько И.Г., к.филол.н., н.с.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

«ТЕМНИКИ» КАК ФЕНОМЕН УКРАИНСКОГО ПОЛИТИЧЕСКОГО МАССМЕДИЙНОГО ДИСКУРСА

В статье рассматривается феномен украинского политического массмедийного дискурса, являющийся средством воздействия власти на редакционную политику СМИ и известный в сленге журналистов под наименованием «темники». Представлены основные черты явления, проанализированы особенности семантики и функционирования сленговых единиц, обозначающих данное понятие.

Ключевые слова: *СМИ, медиатекст, медиатопик, сленговое слово.*

В настоящее время можно наблюдать становление общества нового типа – информационного, в котором владеть информацией (а главное – возможностью ее продуцировать!) становится чрезвычайно важно для большинства его субъектов. Стремительное развитие информационных технологий и увеличение количества каналов информации способствовали тому, что за последние 10–15 лет средства массовой коммуникации преобразовались в новую структуру, обеспечивающую непрерывное поступление информации. В этой связи изучение языка СМИ получает особую значимость, как в лингвистическом, так и социальном плане [Язык средств массовой информации 2008]. Предметом изучения лингвистов (М. Н. Володина, И. С. Грабовенко, А. А. Данилова, Т. Г. Добросклонская, А. В. Завражина О. С. Иссерс, Г. В. Пименова,